

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

O našim halucim i njegovoj farmi

(A. L.) Mjeseca maja 1921. godine iz Jugoslavije je krenulo 16 mladih ljudi u Palestinu. Neprijatelji velikih riječi, oni nisu subjektivno ni smatrali da time provađaju u djelo jednu veliku odluku. Oni svoj sopstveni život prosto nijesu mogli da zamisle vrijednim, ako im ne donese ostvarenje cilja, rodenog iz ideje doduše, ali je ta ideja postala sastojinom njihove krvi. U njih je bilo vedro i sunčano osjećanje kao u ljudi, koji iz sredine, u kojoj se guše, vide svoj izlaz u ozonski vazduh i krajinu, što se kupa u suncu. Oni su tako reći vezanost galuta kao nevidljive negve osjećali fizički i njima sloboda kao Židovima ne može da se ukaže u drugome vidu, već u vidu zemlje otaca. Ne mari, što dolaze na negotovo, na drumove, koje će tek oni da krče i na njima da tucaju kamenje, na oranice i bašte, koje će tek oni iz pustinjskoga pijeska i malarijskih močvara da iskršavaju, u domove, što će tek oni da stvaraju na mjestima, gdje kroz godine stajahu čadori, u kojima su noćivali. Ne mari: vjetar je rođene zemlje, što naduvava krila čadorska; zvijezde su palestinskoga neba po kojima straže halučkoga naselja broje noćne ure...

Realnost, što je nadoše, bila je kruta, ali ne kruća no što su još ovdje znali da jest. Oni su se s njome rvali i rvu i sad, nesustali, nesmalaksali. Sloboda jest u njima i ništa je ne može da zgazi. I ništa ne će moći da omlohavi očeličenu volju odabranih sinova i kćeri što se spasoše iz galuta.

Ne zabrinjuju njih problemi velike politike; za njih Palestina nije problem takmičenja političkih intriga, već samo zemlja-ognjište i djelo.

Obraćaju se na nas, uporno i odlučno, i traže naše učešće i naš udio u njihovom djelu. Izgleda da vjeruju u širinu i dubinu naših srdaca. Kao što ih ne razočaraše borbe s prirodom, nije ih razočarao ni spori korak našega učešća u njihovom djelu. Još ne. A dugo je već što čekaju da im olakšamo uslove života. Očeličeni borbom za život, oni su održali probu i imaju pravo da traže naš dio od našega suviška. Stvarno: traže zemlju i plug, konje i marvu, krov nad glavom i baštu svoju. Iz samih žuljeva sve ovo ne može da se sagradi. Pa ako bi se i moglo, godine bi prolazile i mlada bi se snaga istrošila u prekomjernom naprezanju. Mlada snaga onih najboljih i najčišćih, koji utiru puteve i koje ne možemo da zamislamo, kad ih odavle gledamo, bez sjaja plemstva

duha i srdaca, koji emanira iz njih na tlu profeta, u vazduhu, u kome kao da se stvara novo koljeno ljudi etike apsolutne bezuslovnosti.

Provode momački život i daleko od mekoputnosti, konfora društva iz koga su izašli oni imaju želju da se okuće, da se združe i stvaraju porodice. Ne može se to od sitnih nadnica, čiju visinu određuje utakmica felaha, koje su efendije naučile, da se zadovolje s ničime.

Zamislimo: u doslovnom smislu ovo su najbolji od naših najboljih, što odoše u Palestinu. I mi smo vjerovali, da nije pusta fraza te oni, živ zalog naše ljubavi k zemlji otaca, vezuju nas s njome. Mislili smo da će po njima da se primakne Erec Jisrael bliže, na domak nama.

Ima nas kod kojih i jest tako. Ali općenito: Koliko se to ispunilo?

Mislili smo, da će od kuće do kuće krenuti žene i muževi da traže i da dobiju od obilja ono malo, što našim halucim treba za evatenje njihova naselja. Ne ide se svuda, ne ide se revnosno. I gdje se ide, koliko li razočaranja! Koliko izlika da se ne daje, gdje možeš sa malo da iskupiš spasenje duše. Zar ne vrijedi malog zalogu jadnoga novca da dobiješ veliko bogatstvo osjećanja da si bio dionikom ne samo u stvaranju egzistencije pojedinih ljudi, već i gradiocem obnove naroda u obnovljenoj zemlji?

I zar smo, na kraju, doista narod cinika te za efemerne naslade nasmažemo, za užitke, od kojih ne ostaje drugo nego marmuruk, a za veličinu zadataka, koji sežu u daleku budućnost i koji nas ovjekovjećuju u budućim koljenima, naše srce nema što da daje?

Ovih će dana iz Palestine doći k nama izaslanik naših halucim da nas podsjeti, što smo dužni njima i Palestini. U isto vrijeme naš delegat boravi u Palestini, da riješi u sporazumu s našim halucim osnivanje njihova naselja. Izgubit će se uludo još jedna godina, ako akciju za to naselje ne dokrajčimo s uspjehom do proljeća. Ko ima srca te bi rekao: pa što za još jednu godinu?

U Mošav hehalucim mi Jugoslavija spremiće se na vječnu spomen knjiga od pergamene, uvezana u kožu. U njoj će biti imena onih s čijom pomoći se osnovalo ovo naselje.

Neka se požure oni, koji ne će da požale, da se njihovo ime u toj knjizi ne će naći.

Radnička banka

Sredinom godine 1921. osnovana je u Palestini važna finansijska institucija za izgradnju zemlje, Palestinska radnička banka: Bank Hapoalim. Prvobitna joj je zadaća, možda najvažnija, bila ta, da imigrantima osigura personalnim kreditima solidnu osnovicu za razvitak njihovih mladih gospodarstva. To je zadaća, koja bi zaista bila dosta važna, da se pristupi ostvarenju takove finansijske institucije. Treba da se uvaži činjenica, da je u prvo vreme posle rata i pomisao na personalni kredit bila gotovo nešta apsurdnoga. Kredit, kao da uopšte nije postojao. Danas je to svakako nešto drugačije. Kreditno, predratno gospodarstvo, opet počinje da djeluje. Mjenični, hipotekarni i lombardni zajmovi opet su pomagala svetskog gospodarstva. Ali personalni kredit! Tome prilike još nisu dovoljno »sazrele«. A ipak je Bank Hapoalim osnovan zbog tog davanja osobnog kredita; često ljudima, koji za finansijera nisu uvek sposobni za taj zajam. Jer su nedovoljno spremni i neiskusni u palestinskom gospodarstvu, ali kojima je jevrejska zajednica ipak dužna, da dade gospodarski oslon, jer bez te pomoći kredita u Palestini ne bi bilo stvoreno ono, što je dosada stvoreno. S čisto gospodarskog stanovišta bilo je dakle opasnosti za opstanak preduzeća, kojemu je najvažnija svrha bila podelivanje osobnog kredita. A ipak! Pokušaj je uspio.

Uspio zato, jer mlade institucije nove alije nisu bile ovisne od lihve zakulisnih zajmmodavaca, već su rabile finansijska sredstva uz normalan kamatnjak. Naprotiv se je banka za svoje pokriće u većini slučajeva znala da osigura intabulacijom na pokretni i nepokretni inventar kolonista. Što to zadnje znači, razabraće se, ako si svaki predoči, koliko je mali taj inventar kod naših došljaka, a da i ne uzmemo u obzir, da je nemoguća intabulacija na zemljište primerice Narodnog Fonda. No ipak nije bilo krahova u kolonijama, preduzećima i institucijama, koja su finansirana po Radničkoj banci. Razlog: jer je kredit bio redovit. Zato je Radnička banka ispunila svoju dužnost ne samo spram radnika, ne samo spram cionizma uopšte, nego je udovoljila i zahtjevima spram sebe, kao spram solidnog i fundiranog gospodarskog faktora zemlje, donevši u prvoj bilancnoj godini na trideset hiljada funti akcijone glavnice dobitak od hiljadupetstotridaset egipatskih funti.

Cijonistička je organizacija odmah iz početka znala da uvaži vrednost te institucije, davši joj pri osnutku zajam od tri-

deset i devet hiljada funti za početne radove. Taj se zajam delomično amortizira, a većim delom otkupljuje dioničkom glavnicom, s kojeg razloga se sada provadja akcija za supskripciju dionica druge emisije. Prvom je naime emisijom ustanovljena dion. glavica na 30 hiljada funti, koja je većinom raspacana osim po cijon. organizaciji, u Palestini samoj i u Americi.

A ovom drugom emisijom imali bismo, dakle, i mi da se služimo. Služićemo se njome svi mi, bez razlike partaja zato, jer je Radnička banka još i sada, a osobito u kritičnoj, prošloj godini, kad je Weizmann iz zdvojnosti govorio o likvidiranju našeg cijonskog htijenja, bila jedina institucija, koja je davala vjeresije učiteljima, činovnicima, radnicima i našim najeksponiranim pionirima; kratko svima, koji su bili ovisni o redovitom funkcioniranju budžetnih stavaka — a prinosi za Keren Hajesod nisu stizavali, a još i danas vrlo neredito stizavaju. A kad ne bi bilo Radničke banke, koja makar i delomično, t. j. u razmeru sa svojim mogućnostima, ne bi toj oskudici novca i kredita stala na put, naši bi najbolji u zemlji, čekajući Keren Hajesodske novce, već davno izginuli od gladi, u potpunom smislu reći.

Koliku li pako čisto gospodarsko-konstruktivnu značajku imade banka po razne kooperative (Mišbar, Solel-bone itd.) i trgovačka i industrijska preuzeća, prikazaćemo sledeći puta.

Za sada samo našoj jevrejskoj publici toliko na znanje, da će »Odbor za radnu Palestinu« pristupiti sledeći tjedan i kod nas akciji za supskripciju dionica II. emisije (to je transa od 30.000 funti, dakle s prvom se zajedno povisuje kapital banke na 60.000 funti). Dionici je cijena dvadesetidva šilinga, pa postoje opravdane nade, da će naši Židovi pokazati potpuno razumevanja za tu akciju. Što više, shvatiće kao dužnost, da u njoj zborom, tvorom i sredstvima sudeluju.

Rupinova djelatnost u Carigradu za vrijeme rata

Jeruzolimski »Doar Hajom« u više članaka žestoko je napao člana palestinske egzekutive dra Ruppina. Predbacivao mu je, da je zloupotrijebio novce pripomoćne akcije. Dr. Ruppina poveo je sudbeni postupak protiv »Doar Hajona« radi obijede. Donašamo intervju, što ga je u toj stvari dao dopisniku njujorškog »Haa retza«.

Četiri puta za vrijeme rata došao sam do spoznaje, da je egzistencija jišuva u Palestini došla na rub propasti, no svaki put, kao kojim čudom, došao je spas. Prvi kritički čas zbio se nekoliko mjeseci pred početkom rata. U to vrijeme bile su sve veze s Rusijom prekinute. Iz Rusije dolazile su inače znatne svote određene za odgoj djece ruskih kolonista u židovskim školama, za izdržavanje kolonija ruskih kolonista te za druge filantropske i ekonomske institucije. Prestanak ovih dohodaka, te sveopća ekonomska kriza Palestine, zaprijetio je velikom dijelu židovskog pučanstva smrću od gladi. Pismima i telegramima obavijestio sam o tom naše prijatelje van Palestine. Među ostalim obavijestio sam i ondašnjeg američkog poslanika u Carigradu, Henry-a Morgenthau-a, koji je par mjeseci prije toga bio u Palestini, i s kojim sam se tom zgodom upoznao. Teško si je predstaviti radost i začudjenje palestinskih Židova, kad je nekoliko tjedana nakon ove obavijesti Morgenthau u jednom telegramu javio, da će jedan američki ratni brod dovesti u Jafu 250.000 zlatnih franaka, kao pripomoć američkih Židova. Ova brza pomoć spasila je situaciju za dvije godine tim više, što su američki Židovi i nadalje slali novac i živežne namirnice.

Krajem 1916. pogoršao se opet položaj. U ono vrijeme bilo je nemoguće iz Amerike u Palestinu posebnim brodovima slati novac ili dovažati živežne namirnice. Novac, koji bi došao iz Amerike, isplaćivao bi se u turskoj papirnoj moneti, koja je početkom rata bila zakonsko platežno sredstvo. Felahi ovu monetu nisu pri-

imali, već su tražili, da im se živež plaća u zlatu. Toga radi pala je vrijednost papirnatog novca ne samo u Palestini, već i u svim dijelovima turskog carstva na petinu i šestinu nominalne vrijednosti. Tako je i novac, koji bi nastradali dobili imao samo petinu ili šestinu odgovarajuće vrijednosti u zlatu. Krajem 1916. izagnao me Džemal paša radi moje cijonističke djelatnosti iz Palestine, te sam toga radi pošao u Carigrad.

U Carigradu nastojao sam da ostanem u trajnom kontaktu s Palestinom. Uvidio sam smjesta, da će ova pomoćna akcija radi bezvrijednosti turskog novca propasti, ako ne nadjem put, kojim se ove potpore ne bi dobile preko banaka, već u efektivnom novcu. Ustanovio sam, da u samom Carigradu vlada pomanjkanje zlatnog novca, no da ga dovoljno imade u Skandinaviji. Saznao sam, da skandinavske banke uz polog čeka, glasećeg na neutralne zemlje prodavaju zlatan novac. Kako je naš novac dolazio iz neutralnih zemalja, nije bilo nikakvih poteškoća, da se skandinavskim bankama dade ček na neutralne zemlje. Glavna poteškoća ležala je u tome, kako da se ovaj novac iz neutralnih zemalja dovede u Palestinu. Same carigradske banke izjavile su na moj upit, da su zapreke tolike, da je nemoguće ovaj novac u Palestinu dopremiti. Usprkos toga prebrodio sam uz pomoć cijonističkih biroa u Berlinu i Kopenhagenu i mnogih privatnih prijatelja sve ove poteškoće legalnim putem. Ondašnji američki poslanik u Carigradu, Mr. Elkus, udovoljio je mojoj molbi, da se američki pripomoćni novac doznači preko Kopenhagenske banke, gdje se gotovo bez gubitaka mogao pretvoriti u zlatni novac. Iz Kopenhagena doznačen je novac na mene, a ja sam ga upravio u Jeruzolim. Ovaj dio transporta bio je najteži, jer nije bilo neprekinute željezničke veze između Carigrada i Jeruzolima, a sama zemlja bila je zbog ratnih operacija vrlo nesredjena. Usprkos toga uspjelo mi je, da transport organiziram, a da se kroz cijelo vrijeme nije izgubio ni jedan zlatnik. Tako su palestinski Jevreji primali novce pripomoćne akcije, za koje je uz istu nominalnu vrijednost mogla kupiti peterostruka ili pače šesterostruka količina robe, nego što bi je mogle kupiti papirnatim novcem.

IZ BILJEŽNICE JEDNOG CIJONISTIČKOG KAZNJENIKA.

Piše David Borovoj.

II.

Približavalo se vrijeme javne sudbene rasprave. Same pripreme obećavale su nam loše izgled. Vafu otvorila je »Komunistička zastava« jidis listić, koji nitko nije čitao. Počelo se objedjivanjem sa svim karakteristikama borbe ovakove vrsti. Nabačeno je pitanje naše veze s ukrajinskim proturevolucionarnim pokretom. U tim objedama mjesu štedili ni bandite »višeg čina«, kao Lloyd Georgea, Poincareu ili papu. Izrazi ove vrsti našli su se u službenoj optužnici, a ne treba napomenuti, da ih se ni lokalna štampa nije stidila. U parantezi napominjem, da se ruska štampa od pobjede sovjetske vladavine služila žargonom, koji nema primjera ni u bulvardnoj štampi bilo koje evropske zemlje. Riječ, koje u prijevodu glase »bagra«, paraziti itd., uvriježile su se, pa više nikoga ne čude.

Sve te pripreme malo su nas uznemirile. Bilo nam je drago, da je cijonistički pro-

blem prošao kroz sovjetsku štampu, i tako na se povukao pozornost cijele židovske javnosti. Do konca — nijesmo očekivali, da će rasprava biti javna. Mislili smo, da vlada ne će biti tako kratkovidna i dati nam mogućnost, da javno branimo svoje ideale i da ih propagiramo. U ono vrijeme bile su u sovjetskoj Rusiji uobičajene sudbene rasprave, gdje se nije išlo toliko za tim, da se pogodi same optuženike, koliko da se zastraši općinstvo. Ove rasprave svršile bi stoga vrlo strogim osudama, samo da dodje do željnog uspjeha.

Nekoliko dana pred raspravu osvanuli su veliki plakati u gradu. Pozivalo se općinstvo, da prisustvuje raspravi protiv učestvenika III. konferencije »Ceire Cijona« u Kijevu. Uspjeh bio je sjajan: mnoštvo Židova stajalo je pred ovim plakatima. Za sudbenu raspravu određena je jedna od najvećih dvorana u Kijevu. Naše raspoloženje bilo je uzvišeno, ta radilo se o tome, da pred sovjetskim sudištem opravdamo naše ideale. Stranka, koja je zastupala samostalnu židovsku nacionalnu politiku u Rusiji, morala se oprijedjeliti u pitanjima nutarnje ruske politike i stoga smo odlučili, da potvrdimo našu solidarnost s ru-

skim i ukrajinskim demokratsko-republikanskim nastojanjima. Radilo se o tome, da svakolikom židovskom i nežidovskom svijetu dokazemo, da imade još židovskih stranaka, koje nije zahvatila komunistička ekstaza i da demokratija i pravda nisu samo prazni pojmovi.

Došla je subota, 26. august 1922., zadnji dan naše slobode. Od ranog jutra kupilo se općinstvo u dvorani. Ulaz u nutarnost nije bio lagan; tražile se ulaznice, a kako se pokazalo, bila je većina tih ulaznica podijeljena komunističkim organizacijama, da sastav auditoriuma bude odgovarajući. Pažnju pobudila su djeca, što su ih doveli iz židovskih škola da prisustvuju ovom prizoru, da im tako otruju njihove mladjanhe duše. U općinstvu zapazili smo elitu komunističkog društva Kijeva, dok se pred vratima gurale židovske mase, koje su javno pokazivale svoje simpatije za optuženike. Pozdravljali bi nas, kad bi nas zapazili, te je zbog toga došlo do brojnih sukoba s policijom i stražom.

Kad smo stupili u sudbenu zgradu smjesta nas uapsiše. Time je započeo najteži odsjek naših doživljaja.

No moje veselje radi toga uspjeha bilo je kratkotrajno. Ovim putem učinjene su samo dvije ili tri doznake iz Amerike u Kopenhagen. Kad je u proljeću 1917. Amerika stupila u rat, prestale su pošiljke iz Amerike. Izgledalo je, kao da je sav moj napor bio uzaludan. Iz Amerike nije više dolazio nijedan ček u Kopenhagenbanku, na koji bi mogli dobiti zlatnog novca. Pripomoć iz ostalih zemalja bila je neznatna. Dr. Jacob Thon, koji je kao zastupnik palestinskog ureda ostao u Palestini došao je u težak položaj, tim više, što su Turci radi napredovanja britske armije morali pojačati svoje položaje, pa su sve Židove iz Jafe evakuirali na sjever. Vodje židovskih općina Sirije i Palestine bili su deportirani i utamničeni. U to očajno vrijeme najgorjem što ga je palestinski jišuv doživio, nastojao sam da mu ublažim nevolju, što mi je konačno i uspjelo. Uzeo sam oveći zajam u papirnatom novcu, te sam za nj kupio čekove na neutralne zemlje. Karakteristika naime carigradskog novčanog tržišta bila je, da je samo zlato imalo veliku vrijednost, dok su se čekovi kupovali u nominalnoj vrijednosti papirnatoг novca. Kad sam ove čekove poslao u Kopenhagen dobio sam za nje zlatni novac, koji mi se opisanim putem doznačio. Kad sam novac primio, povratio sam zajam, kupio nove čekove neutralnih zemalja, i doznačio dru. Thonu za cionističke institucije znatne svote u zlatu. Opetovanim transakcijama ove vrste bilo mi je omogućeno, da svaki mjesec pošaljem u Palestinu potreban novac. Time bijaše osiguran opstanak židovskih škola, kolonija, vojnika te onih palestinskih Židova, koji su silom prilika bili rastjerani po cijeloj prednjoj Aziji. S ovim transakcijama nastavio sam do početka 1918., kad je jednom holandesko-američkom pripomoćnom odboru uspjelo, da na drugi način pribavi potrebita sredstva.

Po četvrti i posljednji put bilo je palestinsko djelo u opasnosti u proljeću 1918. Nestalo je svake gospodarske djelatnosti, a neprijateljstvo Turaka spram Židova bivalo je sve veće, a izdaci su sve rasli. U Hajfi, Tiberisu, Damasku osnovani su posebni pripomoćni odbori. Novac, što je dolazio od holandesko-američkih pripomoćnih odbora, pokrivaio je samo dio ovih troškova, te sam toga radi bio prisiljen, da i nadalje nasmažen

novaca. Umolio sam s toga dra. Jacobsohna, koji je u Berlinu boravio, da poradi, kako bi od koje druge skandinavske banke dobili zlatnog novca. Revnosti dra. Jacobsohna uspjelo je, da od jedne švedske banke dobije zlatnog novca, no dok se sve to uredilo, prošlo je nekoliko mjeseci. Samo dio švedskog novca došao je na vrijeme u Carigrad, odakle smo ga otposlali u Palestinu. Veći dio svote primio je tek u septembru, kad je već britska vojska okupirala Palestinu i kad ne bijaše nikakvih transportnih veza između Carigrada i Palestine.

Moj rad u Carigradu prestao je, kad su ga saveznici zaposjeli. Kao njemački državljani morao sam ga ostaviti. Novac nisam mogao uzeti sa sobom, niti ga kome povjeriti, niti ga poslati na koje drugo mjesto. Odlučio sam sloga, da zlatni novac promijenim u papirnati, a ovaj da uložim u čekove i vrijednosne papire. Na taj način mi je uspjelo, da svotu znatno uvećam. Prije nego što sam ostavio Carigrad, ispunio sam punomoć na ime cionističkoga biroa u Berlinu, da predbjegnem slučaju, koji bi se mogao desiti na ovom opasnom putovanju, gdje je cijelo more bilo puno mina. Kad sam početkom 1919. prispio u Evropu, smjesti sam položio račun o novcu, što sam ga sakupio. Vrijednost ovog novca iznašala je 150.000 engleskih funti. Sazvan je provizorni odbor, koji se sastojao od prof. Warburga, dra. Hantkea, dra. Jacobsohna i mene, a zadaća mu je bila da upravlja ovim fondom. Kod prvog zasjedanja akcionog komiteja cionističke organizacije u Londonu početkom 1919. stavio je taj provizorni odbor cionističkoj organizaciji na raspolaganje fond, da ga upotrijebi za izgradnju Palestine. Egzekutiva upotrijebila je fond za razna poduzeća, tako za radničku banku iznos od 40.000 funti, za hipotekarne zajmove 20.000 L, za akcije PLDC za kupnju zemljišta L 25.000 a ostatak za razne druge svrhe.

Češće sam tražio od egzekutive, da publicira dokumente i izvještaje, o mojim transakcijama. Egzekutiva nije taj zahtjev smatrala oportunističkim, jer su nas kod akcije pomagala razna diplomatska mjesta i privatna lica, od kojih se nije mogla ishoditi dozvola za objelodanjenje njihovog rada.

K tvrdnji »Doar Hajoma«, da će ostati vječnom tajnom, koliko je dr. Ruppin zaradio na ovim transakcijama, navodno 100.000—150 hiljada funti, i da je samo neznatan dio ove zarade dao radničkoj banci, da si tako osigura simpatije radnika, primjetio je dr. Ruppin ironično:

»Kako se iz rečenog razabire, potcijenio je »Doar Hajom« iznos. Sam nisam ništa poklonio radničkoj banci, već sam cijelu svotu stavio na raspolaganje cionističkoj organizaciji. Napominjem, da sam ponosan, što sam saradivao kod osnivanja ove banke, jer sam bio prvi, koji je cionističkoj organizaciji predložio, da osnuje radničku banku. Mogao sam doduše fondovima raspolagati prema vlastitoj uvidjavnosti, da nikoga ništa ne pitam, no našao sam shodnijim, da cionističkoj organizaciji dadem novce, što sam ih za Palestinu zaradio, i koji je prema mojem mnijenju određen za njenu obnovu i izgradnju. Na nikoji način, bilo direktno, bilo indirektno, nisam za svoje svrhe niti pare upotrijebio. Objeda »Doar Hajoma«, da sam novce pripomoćne akcije upotrijebio za burzovne poslove, izmišljena je. Nikad to nisam činio. Sav novac, što sam ga u zlatu dobio, poslao sam ga kao takvog i u Palestinu. Nikada i ni na koji način nijesam ovaj novac upotrijebio za svoje privatne transakcije. Novac, s kojim sam sve te transakcije izvršio uzajmio sam na vlastitu odgovodnost, kako sam to gore prikazao; nije dakle bilo nikakove veze s novcem što sam ga primio za pripomoćnu akciju.

K arapskom pitanju

Piše Moses Beilinson, Rim.

(Svršetak.)

Drugi put govori o sporazumljivanju s Arapima; valja priznati etičku ideju, na kojoj se temelji taj sistem; ne treba zdvajati na političkoj nuždi sporazumljivanja. Treba napokon i ustanoviti, da se mnogo govori i piše o tome sporazumu u cionističkim kongresima i novinama, dok se malo toga osjeća u zemlji; naprotiv, dobiva se dojam, da arapski narod sve jasnije zauzima stav protiv nas. Kuša se to kadšto tumačiti nedovoljnim arabofilskom držanjem jišuva. Na to pripominjem, da

Sud se sastojao od triju osoba. Predsjedao je Vargin, bivši mornar, čovjek surov i neodgojen, a kako je izgledalo, i antisemita. Od prislušnika bio je jedan željezničar, poznat kao okrutan sudac i izvršitelj smrtnih osuda, što je konstatirao sam predsjednik suda, drugi pako bijaše neki Židov, koji nam je očito bio skloniji od ostalih. Tužiocu bili su Larov (Lurje), bivši član cionisti. studentske organizacije Hehaver kao državni savjetnik, a kao civilni tužilac u ime »židovske javnosti« K o š a k e v i ć, vodja židovske sekcije komunističke partije.

Polako i svečano razvijale su se formalnosti. Na pitanje pripadnosti, svatko je jasno odgovorio, da je član cionističke radničke stranke »Ceire Cijon«. Na pitanje krivnje svatko je odgovorio jasnim »da«. Uzvišenim čuvstvom priznali smo našu pripadnost, nakon što smo godinama morali zatajiti svoje uvjerenje.

Započelo je preslušavanje. Dogodilo se nešto nečuvenog: državni odvjetnik imenovao je pet lica i tražio je, da ih se presluša u odsustvu drugih. Bili su to: Lurje, Fischer, Dobrin, Toybin i Aluker. Kako je do ovog ču-

dnovalog sastava došao, nerazumljivo nam je, no smjesti nas odvedoše u jednu susjednu prostoriju. Tako smo bili isključeni s rasprave.

Kroz cijelo po podne trajalo je preslušavanje ove petorice. Nismo znali, što se u dvorani zbiva. Ljudi se gurali do nas, pozdravljali nas i svadjali se s pratnjom, a ova zaprijeti oružjem. Član suda, koji nas je pratio, rekao je da će dali pucati, a nas je gradio. Toga radi nijesmo htjeli da nastavimo put, dok pratnja ne će postati pristojnija. Teškom mukom uspostavljen je mir i red. Interesantno je, da su pratnju sačinjavali pitomci partijsko-političke škole.

U uskoj ćeliji prospavali smo mučnu i besanu noć. Po trojicu strpali nas u jednu ćeliju. Morali smo naći način, kako da se sporazumimo s onom petoricom, koju se preslušavali. Teškom mukom uspjelo nam je to, pod jutro. Mogli smo biti ponosni na naše havere: jasno i časno raspravljali su o principijelnim pitanjima, ništa suvišnog nijesu doveli u debatu, ništa nijesu prešutili. Jasno i ponosno odgovarali su na pitanja, koja se ticala osoba. Bilo je sve u redu.

Opet su nas doveli zasebno u sudbenu dvoranu. Bila je nedjelja, pa je dvorana bila još natrpanija. Malo vrijeme nakon otvorenja, pozvali su i mene na preslušavanje. Preslušavanje trajalo je dva sata. Jasno još vidim pred sobom očajno lice predsjednika suda, kad na jedno pitanje ne bi dobio željenog ili pače nikakvog odgovora, i zdvojno lice državnog odvjetnika, kad je izjavio, da oduštaje od daljnjih pitanja, jer na njih i onako ne dobiva odgovora. Znam, da bi mu bilo drago, kad bih mu rekao, tko nas je pozvao u Kijev, tko je sazvao konferenciju, kod kog smo stanovali, kojeg hamera već dulje vremena poznajem, a kojeg kraće. S ovim pitanjima kod nas se upravo na prave namjerio. Nitko se nije ulovio u njima. Ismijavali smo ih, nitko nije htio da odgovara. Vidjeli su, da se moje izjave ne razlikuju od izjave ostale petorice, te su tako spoznali, da od nas ne će mnogo saznati. Konačno ipak dovedoše sve optuženike u dvoranu. Na čas je izgledalo kao da je sud dobio opsežnih tajnih informacija, jer je jedan kurir P. U. predao predsjedniku opsežan paket. Ovaj je u tom času odredio pauzu, te se s ostalom dvoji-

zapravo ne postoji oštra granica između jišuva (mislim naravno novi jišuv) i cionističke diaspore, da je izmjena misli dosta živahna i da su i palestinski cioniste u kongresima glasovali za rezolucije sporazumnog rada. Konačno ne zaostaje jišuv za diasporom ni u idealizmu, a ni u čovjekoljubivosti, prije bi se protivno moglo tvrditi. Moguće je, da neposredna blizina problemu nešto sužuje duševni vid i da ta okolnost igra neku ulogu u arapskoj politici jišuva, ali ne možemo to smatrati odlučnim za nedostatak pokušaja sporazumljivanja. Pazlozi za to imaju se očito drugdje tražiti. Po mom mišljenju su to u glavnome dva razloga: činjenica, da se arapski narodni pokret još nije dosta socijalno i duševno iskristalizovao, tako da druga stranka ne može tako lako naći sporazum, i činjenica, da cionizam u očima sadašnjih arapskih vodja nije tolika snaga, s kojom se traži sporazum, i to ne možda s toga, jer u zemlji nema židovske oružane sile, i jer palestinska uprava ne vodi politiku nasilja, već naprosto radi toga, jer židovska djela u zemlji, kakogod bila velika, njihova subjektivna vrijednost, ne pokazuju odlučnu volju i sposobnost židovskoga naroda. Ako stvar s te strane gledamo imaju branitelji »politike sile« sigurno pravo, kad tvrde, da se mora imati neku moć s kojom valja pregovarati i s kojom se isplaćuje sporazum; njihova je tek pogreška, da tu moć vide inkorkoriranu u jakoj ruci.

Židovsko arapski konflikt može bez obzira na to, što buni i smeta rad u Palestini, tokom vremena, ako se ne će ništa uraditi, postati opasnost i za prava što smo ih stekli mandatom. Taj konflikt ne da se riješiti nasilnom politikom, u sadašnjem času niti pripravnosću s naše strane za sporazum, jer će se potonji sam od sebe pojaviti, (uz pretpostavu, da ćemo održati našu politiku u tom smjeru), kad će u Palestini postojati uistinu židovska moć t. j. kad će se razviti veća židovska kolonizacija na zdravoj gospodarskoj podlozi.

com povukao u sobu za konferencije. Povratili su se kao preobraženi. Kao primjer pročitao mi je predsjedatelj listinu članova centralnog odbora, koja bijaše dosta točna, no s ovakovim sredstvima nisu nas gospoda mogla nasamariti.

Kad su mene preslušavali, prvo im je pitanje bilo, zašto sam hamera B. isključio iz stranke. Odgovorio sam, da mi o takovome isključenju nije ništa poznato, i da nemam prava, da ikoga isključim. Gospodin sudac očekivao je, da će iz koje moje neoprezne izjave moći zaključiti, da sam član centralnog odbora. Konačno su ipak na osnovu Bog zna kojih informacija dvanajstoricu od nas osudili.

Dramatska epizoda bilo je preslušavanje četvorice članova uprave hrama, u kojem su nas uapsili, napose sluge hrama. Sud je svom silom htio da ustanovi, tko je od nas prvi ušao u hram. Sluga je prošao kroz naše redove, pozorno svakoga pogledao, no nije mogao dotičnog da nadje. Jedan član uprave hrama izjavio je, što ga je moglo skupno stajati, da su svi Židovi cioniste.

Veselili smo se zbog ovih naših slučajnih saveznika. Držanje im je bilo dragocjeno po proces.

Neka se ne misli da nam zato stoji na raspolaganje neograničeno vrijeme; za sad još je Palestina »prazna«, ali ne mora to više biti sutra. Na Židovima je, da iskoriste vrijeme, dok se stvara u Arapa »palestinski patriotizam«, a u kojem Arapi još nisu ni kulturno, ni nacionalno-osjećajno, ni čisto civilizatorno potpuno srasli s palestinskim tлом, kad je još zemlja slabo napučena. Židovska je zadaća, da u tom razdoblju izluči Palestinu iz idealnog arapskog saveza i da je pretvori u židovsku zemlju, tako da se arapske aspiracije na ovu zemlju ne mogu osloniti na stvarne motive. Židovska je zadaća, da današnje stanje stvari pretvoriti u protivno s tom razlikom, da bude li to uspješno, ne dostaju Arapima idealni razlozi, koji sada podupiru židovsko pravo na kolonizaciju Palestine, jer se, arapski patriotizam u protivimbi prema židovskome nalazi tek u prvim počecima. (Naravno, da ovo »izlučenje« Palestine iz idealnog arapskog saveza ne isključuje gospodarsko ili političko priključenje jednoj arapskoj federaciji; radi se samo o tome, da se Arapima oduzme temelj za nacionalne aspiracije na Palestinu i da se spriječi razvitak tih aspiracija).

Ne budu li Židovi iskoristili ovo kratko vrijeme, tad će sve naše pretstavke i pozivi na mandat biti uzaludni. Ovi zaključci ne daju nam riješenje arapskoga pitanja, oni tek pokazuju da se nemamo nadati ni čemu od Engleske, mandata, nasilne politike, niti prijateljskim osjećajima prema Arapima; obje znače da našu arapsku politiku opet svedemo na ideološke krilatice, dok u istinu bitno sastoji samo u intenzivnom radu u Palestini. Ovim radom moći će se stvoriti sila, koja nema ništa zajedničkoga s mehaničkom silom vojske, ali koja je bez sumnje podesnija no sve isprazne rezolucije, da stvara prava uporišta za istinitu i iskrenu politiku sporazuma.

Rezultat je poznat. Nakon nesmislenih govora tužitelja, koji su se služili argumentima »siromašnih arapa«, Herzlovim putovanjem u Petrograd itd., te nakon slabih govora naših branitelja, pala je poznata osuda. Vijećanje suda trajalo je šest sati. Od općinstva nitko nije ostvio dvorane. U zraku se osjećala bliska bura.

Dostojanstveno saslušali smo osudu, toli okrutnu: dvije godine robije uz najstrožiju izolaciju. Za čas se oružanom rukom ispraznila dvorana, nakon što je osuda proglašena.

Rastali smo se od hamera, koji su bili samo uvječno osudjeni i smjesta pušteni na slobodu. Nijesu se htjeli od nas rastaviti, grlili su i ljubili i uvjeravali nas o svojoj vjernosti. Tu su vjernost i održali . . .

Kasno u noći 28. augusta odveli su nas dvanajstoricu stranputicama u tribunalnu komandaturu. Smjesta su s nama počeli drugačije postupati, tu nijesmo više bili optuženici, već osudjenici. Nakon silnih naprezanja prošlih triju dana, obnemogli smo. Tmurni osjećaji zavladaše su nama, kad smo pomislili na budućnost i sudbinu naših obitelji. Ne vjerujem, da je ikko od nas one noći spavao.

Heroična perioda se završila, dolazila je svakidašnjost tamničkog života sa svim njegovim mukama.

Keren Hajesod.

Keren Hajesod u Americi. Prema izvještajima iz sviju dijelova Amerike, K. H. kampanja u punom je toku. U Rochesteru otvorit će dr. Weizmann 24. februara drive. U Clevelandu preuzeo je vodstvo drivea predsjednik reformnog hrama, dr. Nathan Loeser. U New Havenu otvorit će kampanju dr. Weizmann 2. marta. Tijekom februara započet će rad u Chicagu, Conecticutu i New Englandu. Kampanja, koja je pod vodstvom dra. Weizmanna započela u Detroitu, donijet će oko 150.000 dolara. U St. Louisu priredjen je u čast dra. Weizmanna svečan doček. Weizmann je ondje učestvovao kod dvaju luncheona, od kojih je jedan bio posvećen za propagandu jerusolimske univerze. Mnogi od prisutnih uplatili su znatnije svote za K. H. U Texasu zaključila je jedna konferencija, da se započne driveom, koji mora donijeti 75.000 dolara. Ova svota imala bi se predati Weizmannu, kad će, kako je najavljeno, u aprilu pohoditi Texas. U Chicagu očekuju dra. Weizmanna u martu.

Dr. Aleksandar Goldstein u Južnoj Africi. Delegat glavnog K. H. biro, dr. Aleksandar Goldstein, bio je za svog dolaska u Cape Town oduševljeno dočekan. Zastupnicima štampe prikazao je dosadnji rad u Palestini, naglasio je, da bi se još mnogo toga dalo stvoriti, kad bi bilo dovoljno sredstava. Nakon jedne svečanosti, njemu u čast priredjene, pošao je dr. Goldstein u Johannesburg, gdje su ga predstavnici svih jevrejskih organizacija i institucija dočekali. Dr. Goldstein poveo je odmah pregovore, kako da se što prije započne s K. H. kampanjom u Južnoj Africi.

Specifikacija dohodaka K. H. glavnog biroa u Londonu u januaru.

1. Sjedinjene Države	L 19.901 10 6
2. Kanada	4.275 10 7
3. Pojedinačni prinosi	2.534 3 11
4. Rumunjska	2.338 9 2
5. Čehoslovačka	753 — 5
6. Engleska	725 — —
7. Varšava i Vilna	696 7 6
8. Austrija	392 15 4
9. Besarabija	303 — —
10. Bukovina	293 4 8
11. Jugoslavija	230 — —
12. Mezopotamija	200 — —
13. Tunis	168 8 —
14. Estlandija	137 7 11
15. Lestlandija	130 13 5
16. Palestina	120 5 9
17. Finlandija	11 15 2
18. Ist. Galicija	102 10 5
19. Danzig	98 7 6
20. Litavska	96 10 —
21. Transilvanija	75 18 5
22. Alzacija i Lotaringija	64 17 3
23. Danska	25 12 8
24. Švedska	8 18 7
	L 33.804 7 2

Ukupna svota, što je unišla do 31. januara iznaša prema tome L 1,191.893 2 —

Keren Hajesod u Poljskoj. Bialystock posjetio je delegat londonskog direktorija Leib Jaffe te predsjednik poljskog K. H. Suchowiecki. Subotom održani su u svim hramovima govori, gdje se upozorilo na dužnost, da se saradjuje kod obnove Palestine. Skupštine, na kojima su govorili gg. Joffe, Suchowiecki i Finkelstein, bile

staro i mlado, mora da poradi na ovom djelu. List zaključuje svoj članak opomenom, da se čuvamo krivih preduzeća.

»Tageblatt« manje se zabavlja pitanjem demokratije, već govori o eventualnim rezultatima konferencije i koristi od njih po Palestinu. Po mnijenju lista najvažniji je dio Marshallovog poziva pasus, koji govori o Investment Company. List ovakovo preduzeće ne smatra samo vrijednim, već i potrebnim za obnovu Palestine. Vjera u uspjeh malo je uzdržana, jer »ljudi, koji ne žele cionizma ne žele ni Cijona«. Za američke Jevreje postojala je u jednoj i u drugoj formi mogućnost, da se za Palestinu interesuju! No sav novac, što je do sada došao u Palestinu, dali su isključivo krugovi, koji cionizam ne proklinju, niti se boje jevrejskog nacionalizma. List zaključuje svoj članak riječima: »Bilo bi veliko djelo, kad bi Marshallu i drugovima uspjelo, da za palestinski rad predobu i krugove, koji su dosad bili van njega. Bio bi to važan uspjeh, kad bi uspjelo privući ove ljude, pa makar i samo zbog položaja, kojeg im se u Jewish Agency hoće dati.

Uspjesi Membership-kampanje u Americi. Lipsky upravio je na sve cionističke diskrikte cirkular, u kojem prikazuje program rada za Membership-kampanju, KFI i KKL te Herzlia-akciju. Ističe vanredne uspjehe Membership-kampanje; organizacija će ove godine po svoj prilici imati dvostruki broj članova kao prošle godine. Osobitu pažnju treba posvetiti nastavku kampanje u distriktima.

Što se tiče K. H. moraju ovogodišnji dohoci dosegnuti 5 milijuna dolara, ako će svi distrikti dovoljno raditi.

Glede Herzlia-akcije priložio je Lipsky uz cirkular i pismo, u kojem pozivlje činovnike distrikta na saradnju s Zion Commonwealth, koja se izričito tom akcijom bavi.

Šekelska akcija u Poljskoj. Prigodom početka šekelske akcije u Poljskoj, izdala je cionistička organizacija u »Hajntu« poseban prilog. U njem se kraj apela cionističke egzekutive i centralnog odbora poljske organizacije nalazi niz članaka vodećih cionista Poljske. Svagdje se ističe zamašitost šekelske akcije. U interesantnom grafičkom prikazu pokazan je porast i pad broja plaćaoća šekela u godinama 1917. do 1923. Prvi iskaz šekela unišlih do 30. I. 1924. iskazuje iznos od skoro 3 milijarde poljskih maraka.

Varšavsko društvo za trgovinu i industriju u Palestini. U Varšavi osnovano je društvo za trgovinu i industriju u Palestini. Zadaća mu je da probudi i organizira inicijativu pojedinaca i društava za industrijalne i trgovačke mogućnosti u Palestini. Društvo posjeduje već brojna zastupstva oficijelnih te finansijskih institucija i mnogih firma u Palestini i drugim zemljama. Poduzeće je privatno i radi na trgovačkoj podlozi.

Palestinski tjedan u Londonu. Na sjednici egzekutive engleske cionističke federacije od 4. veljače o. g. zaključeno je, da se od 9. do 16. marta u Engleskoj organizuje palestinski tjedan, za kojeg bi se imala provesti intenzivna kampanja u korist haluca.

Iz Palestine.

Nema promjene u britskoj mandatarnoj politici. Diplomatski dopisnik »Daily Telegraph« javlja da ni radnički kabinet a niti novi kolonijalni ministar ne misle, da isto na dosadanoj politici britskih mandata u Palestini i Mezopotamiji ne promjene.

Tranjordanska vlada predlaže, da se emir Abdula proklamira kraljem Palestine. Jevrejski zastupnici odbijaju taj prijedlog. Kod ponovne posjete Sir Herberta Samuela i jevrejske delegacije, koja se sastojala od nadrabina Jacoba Meira, Davida Jellina i Colonela Kicha, u Anam, poveo se bezuspješan razgovor o raznim političkim pitanjima. Među ostalim predložili su članovi transjordanske vlade, da se emira Abdulaha proklamira kraljem Palestine. Jevrejski delegati su izjavili, da ovakovo nastojanje s nacionalno-jevrejskog gledišta ne mogu potpomagati.

Kako »Daily Mail« javlja vodili su se između Samuela i kralja Huseina direktni pregovori glede anglo-arapskog ugovora. Oba dana, što ih je Samuel za svoje druge posjete u Amanu sproveo, bila su namijenjena pregovorima o ovom pitanju.

Profesor Gide o palestinskoj kolonizaciji. Poznati francuski ekonom prof. Charles Gide, objelodanio je u prošlom broju časopisa »La Menora« oduševljen članak o jevrejskoj kolonizaciji u Palestini. Prof. Gide ističe osobitu važnost i vrijednost Židovskog Narodnog Fonda. Opširno raspravlja o kooperativnoj formi palestinske obnove, te kaže za nju, da je najprikladnija i najuspješnija za Palestinu. Članak zaključuje pozivom »Lešana haba b' jerušalajim«. Akoprem nije Jevrej, prof. Gide je predsjednik odbora, što su ga stvorili jevrejski radnici u Parizu za palestinski radnički fond.

Djelovanje odjelenja za rad palestinske cionističke egzekutive. Mjesečni izvještaj palestinske cionističke egzekutive sadržaje slijedeće podatke o djelatnosti njenog odjelenja rada u decembru 1923.

Izdaci loga odjelenja, što ih je K. H. morao pokriti, iznašaju L 2624. Na radnom tržištu nije se položaj ni u decembru poboljšao. Krajem mjeseca bilo je u Jafi i Tel Avivu 4302 nezaposlenih. U Jerusolimu i Haifi iznašao je broj nezaposlenih 103 odnosno 183, tako da je krajem mjeseca bilo ukupno 1588 nezaposlenih. Od tih se potpomagalo njih 550 manjim zajmovima u ukupnoj visini od L 200. U slične svrhe izdano je u decembru L 1000.

Labour Department nastoji svim silama da olakša situaciju, i da barem za jedan dio ovih nezaposlenika nadje trajno zarade. K tome treba pribrojiti i preseljivanje jednog dijela imigranata u kolonije, gdje se uz omalje zajmove mogu naseliti.

U novembru dovedeno je već 200 nezaposlenih u Tel Aviv i Petah Tikva, da ondje pomažu kod gospodarskog rada; u decembru doznačeno je daljnjih L 39 da se 110 nezaposlenih raseli u razne kvucot.

Dalje napominjemo isplatu od L 260 za gradnju cesta u Ramath Gan, gdje će se kroz 3 mjeseca uposliti 100 ljudi; isplatu od L 100 za opremu od 50 nezaposlenih za radove kod gradnje vladinih erodroma kod Kollandije; isplatu od L 513 jerusolimskoj četvrti Bel Hakerem za razne gradnje.

Osim toga podijelio je Department Jewish Cooperative Labour Associationu zajam od L 150, za kupnju kamenoloma u blizini Jerusolima vrijednog L 500.

Posebne prostorije u jerusolimskom Narodnom Muzeju u čast Nordaua i Marmoreka. Jevrejski narodni muzej u Jerusolimu zaključio je, da u pomen pokojnih cionističkih vođa Nordaua i Marmoreka za ove otvori posebne prostorije. Dragocjeni prinosi očekuju se od pariškog udruženja »Prijatelja Nordaua i Marmoreka«, tako bistu Nordauovu od kipara Antokolskog, skupocjena karta Palestine (dar gdje. Marmorek) te mnoštvo interesantnih portrea i dokumenata.

Izvještaj palestinske cionističke egzekutive o radu u prvoj četvrti god. 1923.—24. Do našamo tabelarni prikaz izdataka palestinske cionističke egzekutive, pokrića im vrši Keren Hajesod, u prvoj četvrti finansijske godine 1923.—24.:

Gospodarska kolonizacija	LE 65,289.253
Imigracija	7,850.886
Radovi	11,247.339
Naslava	15,000.000
Hadasa	6,318.530
Pokusne stanice	5,239.258
Trgovina i industrija	1,587.029
Narodna biblioteka	353.500
Tehnika	567.388
Mizrahistička organizacija	3,778.937
Razno	1,345.773
Upravni troškovi	4,600.637
Ukupno	LE 123,178.530

Kroz to vrijeme primio je K. H. LE 75,439 hiljada 159. Diferencija morala se pokriti zajmovima, napose za gospodarsku kolonizaciju.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni Odbor je na svojoj sjednici od 20. o. m. nakon riješenja tekućih agenada primio do znanja izvještaj tajnika o provedenju akcije za halučku farmu u Zagrebu, što je provadja Židovsko Narodno društvo, a zatim se raspravljalo o šekelskoj akciji. Konačno uzeta su u smislu zaključka sjednice Saveznoga Odbora u pretres promjena pravila Saveza Cionista Jugoslavije, koja će biti podnešena Saveznom Vijeću na naknadno odobrenje.

SVIM MJESNIM ORGANIZACIJAMA!

U savezu s apelom Egzekutive svjetske cionističke organizacije glede šekelske akcije pozivljemo Vas, da svom energijom pristupate provedenju šekelske akcije, a naročito da iskoristite

šekelski tjedan

od 16. do 23. marta o. g.

za intenzivnu akciju. Priredite svagdje gdje god je to moguće, posebne šekelske akcije. Nastojte, da zahvatite svakoga Židova i Židovku, koji je iznad 18 godina i saglasan je s izgradnjom narodne domaje za židovski narod u Palestini.

Uporedo sa šekelom ubirajte i prinos za Savez.

David Spitzer,

povjerenik za šekelsku akciju.

POVJERICIMA KEREN KAJEMETA!

Još mjesec dana nas dijeli od Purima, koji blagdan valja iskoristiti u korist Keren Kajemeta. Nastojte, da u svim mjestima bude priredaba u korist našega Fonda. S Purimom završuje i prva četvrt našega sabirnoga rada u ovoj godini, pa treba da sve sile napregnemo, kako bi uspjeh bio što povoljniji. Svako mjesto treba da namakne odgovarajući dio svoga kontigenta, jer ćemo samo tako moći da ispunimo našu dužnost prema Narodnom Fondu.

Uprava Keren Kajemet LeIsrael

su brojno posjećene. Izabran je novi lokalni K. H. odbor, koji se već dao na rad.

U Rovnu obdržava se upravo narodna akcija za izgradnju Palestine, koju sa petnim silama mobilizuju pod vodstvom Cvi Šapire nauglednije ličnosti grada. Generalni sekretar poljskog K. H. dr. Morgenstein pošao je u Rovno. Zastupnici Grünbaum i Lewinsohn doći će takodjer, da kroz nekoliko dana osobno učestvuju u akciji.

U Baranoviću nastavlja se akcija uz dobar uspjeh.

Iz židovskog svijeta.

Wilsonove zasluge za židovstvo svijeta. Predsjednik cionističke Egzekutive g. Nahum Sokolov, koji je na mirovnoj konferenciji u Versaillesu bio predsjednik odbora židovskih delegacija imao je češće prilike da dodje u kontakt s Wilsonom. Povodom smrti velikog američkog državnika upravio je na židovsku brzojavnu agenturu dopis u kojem veli, da je židovski narod u Wilsonu izgubio iskrenog prijatelja, koji je svoje najbolje uradio, da ublaži pitanje Židova u diaspori i da Židove opet kao narod dovede u Palestinu.

Za vrijeme rata, a i kasnije pokazao je Wilson duboko razumijevanje za židovsku stvar i podupirao je sve odredbe, koje su bile u prilog poboljšanju položaja Židova.

Nije nikada očekivao od židovskoga naroda protučinidbu, već jedino saosjećaj njegovim narodom.

Tri najvažnije tekovine iza rata: potpuna emancipacija Židova u nekim zemljama istočne Evrope, primjena prava narodnih manjina, na židovske manjine, izgradnja židovske narodne domaje u Palestini ima da se zahvale u velikoj mjeri potpori Amerike, a u prvom redu njezinog predsjednika Wilsona, koji je bio vrlo upućen u sva ta pitanja. Za vrijeme mirovne konferencije upotrijebio je svoj upliv da onemogući namjeravane progone Židova, naročito izgon iz Beča. Sjećam se, da je na moju intervenciju kod sadnjeg zastupnika Wilsona u Parizu, senatora Polka, isti odmah dao potrebite instrukcije američkom zastupniku u Beču, pri čemu mi je izjavio, da nije potrebno da se istom obraća na Washington, jer predsjednik ne bi drugačije postupao.

Bilo je karakteristično za državnika Wilsona, da je njegova vlada bila prva koja je povodom protužidovskih izgređa u Poljskoj poslala istražnu komisiju u zemlju i da je Wilson pročelnništvo u komisiji predao jednom Židovu. To je bila novotarija u internacijonalnim odnošajima, a ujedno akt povjerenja i simpatije za židovski narod. Nije bila njegova krivnja, da rezultati te istražne komisije nisu odgovarali očekivanjima židovskoga naroda.

U židovskoj povijesti posljednjih godina zauzet će predsjednik Wilson mjesto, kao jedan od velikih državnika, koji su svoje prijateljstvo za židovstvo otvoreno i muževno pokazali.

Predsjednik Wilson došao je s idejom ujedinjenja svih naroda svijeta u Paris, idejom, koja je bila inspirirana po bibliji i njezinom vjerskom etosu. Bio je prisiljen da napušta svoje ideje, ali ipak uplvisao je na sve narode, da su s razumijevanjem došli u susret pobjedjenima.

I misao, da mandatarne vlasti prime mandat iz ruku Lige Naroda, kojoj su odgovorni za ispunjenje preuzetih obveza, potiče od Wilsona.

Zajedno sa američkim narodom žale Židovi cijeloga svijeta gubitak toga velikoga državnika, čiji su misli i djela mnogo doprinijela oslobodjenju židovskoga naroda.

Osnutak židovske Lige Naroda za Austriju. U subotu dne 16. februara održala se u Beču velika skupština za osnutak židovske Lige Naroda za Austriju, kojoj je pribivao kao gost Leo Motzkin. Dvorana bila je već prije početka skupštine prenapunjena, a mnoge stotine, koji su htjeli da pribivaju činu konstituiranja, nisu mogle naći mjesta. U velikim i vanredno opsežnim govorima razložili su nadržabin dr. Hajes i dr. Leo Motzkin svrhu i cilj židovske Lige Naroda, te su naglasili potrebu osnutka ove lige. Razlaganja ovih govornika primljena su velikim oduševljenjem, te se odmah javio velik broj članova. Nakon priredbe pristupilo se konstituiranju židovske Lige Naroda za Austriju. Za predsjednika izabran je nadržabin prof. dr. Hajes, a za potpredsjednika dvorski savjetnik prof. dr. Frankfurter. U odbor izabrani su najodličniji zastupnici svih smjerala bečkoga židovstva. Liga započeti će ovih dana sa radom.

Papa želi opširan izvještaj o položaju u Palestini. Kako »Jewish Chronicle« javlja imao je nadbiskup od Westminstera, kardinal Bourice, audijenciju kod pape. Papa mu je među ostalim razložio stanovište vatikana u pitanju Palestine. Kako kardinal učestvuje u rimokatoličkom hodočašću u Sv. Zemlju, što će se u martu obdržavati, umolio ga je papa, da ga na povratku opširno izvjesti o položaju u Palestini. I s državnim sekretarom kardinalom Gasparijem raspravljao je kardinal Bourne o Palestini.

Pismo predsjednika Coolidgea odboru američkih jurista u prilog jevrejske univerze. Predsjednik Sjedinjenih Država upravio je novo-osnovanom odboru jevrejskih odvjetnika i jurista Amerike za osnutak juridičkog fakulteta jevrejske univerze u Jerusolimu sljedeće pismo:

Washington, 22. januara 1924.

Misao, da se jevrejskoj univerzi u Palestini pod egidom američkih jurista jevrejske vjere osnuje fakultet za socijalne znanosti i pravo, mora u javnosti da probudi najdublje simpatije. Misao je u punoj harmoniji s nastojanjima jevrejskih vodja cijelog svijeta, da u Palestini stvore centar napretka, koji bi imao biti obratištem u kulturnim odnošajima između Orijenta i okcidenta. Pokret prate moje ponajbolje želje.

Calwin Coolidge.

Iz cionističkog svijeta.

Američka štampa o konferenciji za Jewish Agency. Objelodanili smo u prošlom našem broju tekst poziva, što su ga izdali Marshall i drugovi, u kojem pozivlju na učestvovanje konferenciji o Jewish Agency i palestinsku Investment Company. K ovoj važnoj činjenici cijela je jevrejska štampa Amerike zauzela stanovište. U izvatku donášamo izjave najvećih jevrejskih listova Amerike i to: Jewish Morning Journala, The Day and the Warheita, i »Tagblatta«.

»Jewish Morning Journal« piše: Protoklo je sedam godina od Balfourove deklaracije, od zaključka u San Remu četiri, a od ratifikacije mandata pola godine. Kroz ovo vrijeme učinjena su djela, koja su u razmjeru s onima, što su se doonda učinila, ogromna. Promotrimo li ih u svjetlu Chartera, što smo ga dobili, jer palestinski mandat i nije ništa drugo nego Herzlov Charter, tad nas rad ne može ni izdaleka da zadovolji. Nažalost moramo priznati, da se učestvovanje američkih Jevreja u tom radu ograničilo samo na srednje staleže. S jedne strane radnici, a s druge strane bogataši držali su se postrance. U iskrenim i ozbiljnim riječima Marshalla i njegovih drugova, razabire se rezultat Weizmannovih predradnja u Americi. Vodje partije t. zv. »urođenih« Jevreja počimlju spoznavati svoju odgovornost i dužnost. Nije stoga optimizam, ako ustvrdimo, da će i ostali pripadnici njihove klase slijediti njihov primjer. List misli, da kritičari u Evropi ne će biti zadovoljni Weizmannovim radom. No Američani imali bi pravo, da kritikuju one, koji misle da imaju monopol na stopostotni cionizam. Američane ne će se radi tih kritika dati smesti u svojem radu.

List potsjećava na rad Joint Comitea u Evropi i Americi, koji je bio podvrgnut isto takovoj kritici. Jednom za svagda moramo biti na čistu da konflikt između dra. Weizmanna i Grünbauma leži u tome, što Grünbaum kaže, da Palestina može čekati, dok dr. Weizmann kaže i naglašuje, da Palestina ne može čekati. Jevreji cijelog svijeta, i oni Amerike, imaju da odluče, tko od ove dvojice imade pravo. Ne sumnjamo, kako će odluka ispasti. List govori o činjenici, da dohoci Keren Hajesoda u Americi trajno rastu, dok u Evropi padaju te kaže, da rad kod onih Jevreja Evrope, koji za K. H. prinose, šteti radi vječitih kontroverza njihovih vodja. Evropski cionisti ne mogu nikoga da optuže, jer sami stoje pred sudom. Nije daleko vrijeme, kaže list, kad će američka delegacija morati potsjetiti one evropske Jevreje, koji za Palestinu mogu da dadu, da svoje dužnosti ne zaborave. Američko jevrejstvo stoji na pragu važne epohe u razvitku jevrejske Palestine. Ni na čas ne smijemo da zaboravimo na zamašitost zadaće, što nam ju je sudbina stavila.

»The Day atnd the Warheit« misli, kako se ovakove konferencije bez priprava ne sazivlju, da se može s apsolutnom sigurnošću pitanje važno, jer o njem ovisi sudbina Jewish Agency već odlučeno, i da je konferencija samo zato sazvana, da sankcioniše već stvorene zaključke. List pita, ne će li se konferencija sastojati iz pojedinih prominentnih lica, ili iz delegata jevrejskih organizacija. Prema mišljenju lista, ovo je wish Agency. Izrazuje nadu, da će cionističke vodje bditi nad demokratskim karakterom Agency. I sam Marshall naučio je iz iskustva, da nije uputno ignorirati jevr. mase. To se pogotovo ne smije dogoditi u slučaju, kad se radi o konstituciji Jewish Agency, koja je od historijske važnosti. Ne radi se o tome kolika je moć pojedinih ličnosti volja mase uvijek nadvladava. Izgradnja Palestine je preduzeće, koje traži idealizma i oduševljenja. Ne dostaje, da je na njem interesovana samo grupa bogatih Jevreja; cijelo jevrejstvo,

DAROVİ ZA JUGOSLAVENSKU HALUČKU FARMU.

Sarajevo: Židovsko Nacionalno društvo: Din. 30.550.—, Morija 250.—; ukupno 30.800.— dinara.

Požega: Din. 7200.— i 750.—, ukupno 7950, već iskazano 5000 Din.; sveukupno 12.900 dinara.

Brod n. S.: Dr. Oskar Spiegler Din. 5000.—; prije iskazano 7580.— D.; ukupno 12580.— dinara.

Mitrovica: Židovska omladina Dinara 1000.—.

Travnik: Židovska omladina dinara 1000.—.

Vinkovci: Židovska omladina dinara 1000.—.

Sisak: Židovska omladina D. 1000.—.

Zagreb: U Zagrebu započelo se provedenjem velike akcije za halučku farmu, pa ćemo u narednom broju donijeti rezultat ove akcije.

Dr. A. D. Rosenberg. U četvrtak, dne 21. o. mj. ostavio je dosadašnji učitelj hebrejskoga jezika i upravitelj halučke stanice u Zagrebu, g. dr. A. D. Rosenberg, Zagreb, da se stalno naseli u Erec Jisraelu. Svi smo mi znali, da je njegov boravak u Zagrebu samo privremen i da se dr. Rosenberg sprema za put u Palestinu, ali danas, kad je svoj naum ostvario, nas u času praštanja s njime zahvaća, ne sentimentalnost, već gorka spoznaja, da njegov odlazak ostavlja prazninu, koju ne ćemo lako ispuniti. Kroz tri godine, što je boravio u našoj sredini, živo je radio oko širenja hebrejskog jezika i hebrejske i jidiš literature, te njege židovske pjesme. U brojnim predavanjima nastojao je, da nas upozna s duhom židovstva, kojeg je bio u sebi u tolikoj mjeri primio, te je iz bogatog vrela vazda davao, što je najbolje i najljepše. Pored toga radio je i praktično u pokretu kao upravitelj halučke stanice.

Našemu prijatelju želimo, da u zemlji otaca nadje ono zadovoljstvo, za kojim je toliko čeznuo.

Putnici za Palestinu koji putuju preko Trsta se upozoravaju, da se kod podizanja vizuma opskrbe osim s palestinskim i s egipatskim vizumom, da se izbjegne eventualnim neugodnostima kod dolaska u Aleksandriju.

Prijavi li se za aprilske svečanosti dovoljan broj izletnika odredit ćemo od Zagreba dalje putnog maršala. Dan odlaska iz Zagreba javit ćemo pravovremeno.

Izletnički program za put preko **Konstance** promijenio se je u toliko, da je dan odlaska iz Konstance ustanovljen za 5. aprila, a ne 10. kako je dosad javljeno. Dan povratka ostaje isti.

Pozorišno veče Prosvetnog Kluba »Max Nordau« u Beogradu. 10. ov. mj. u sali »Manjež« prikazano je ovo pozorišno veče pomenutog kluba, koje se prvi put pojavljuje, da nam ovim večerom nagovesi svoj budući rad.

Predsjednik kluba g. dr. David Albala u svome pozdravnom govoru ističe značaj klubskog cilja, da neguje pozorišnu umetnost, a ujedno da od čistih prihoda sa svojih priredaba potpomaže materijalno Jevr. Nac. fond kao i sve lokalne kulturne i humane ustanove. »Nasamareni parnaš« komad u dva čina od Katza izveden je sa dosta razumijevanja od strane svih osoba, koji su uspjeli svojom igrom dati dosta dobru kreaciju.

»Haluz« alegorična slika od H. Hazanovića izvedena je u vidu fragmenta. »Erev Jomkipur« komad u 1 činu od Ben Ravaama (g. Dr. D. Albale) sa sadržinom iz savremenog života izveden je vrlo dobro. U igri su se istakli svojom glumom gg. H. Hazanović i Almoslino, dok su ostale osobe takodjer doprinele lepom ishodu igre. U programu bile su i 2 baletne tačke g. Riki Levi vod. balerine, kao i nekoliko dec. recitacija, koje su sve uspješno izvedene. Može se reći, da je ovo veče kao prvo u svemu uspelo. Želeli je da ovaj Klub svoj zadatak u započetom duhu dalje izvodi i usavršava se, a tada mu ne će mimoići zaslužna moralna potpora posefilara, koji za pozorišnu umetnost, po urodjenim osobinama, imaju velikog interesovanja.

Glavna skupština akademskog društva »Judeje« u Zagrebu. U četvrtak, dne 14. II. o. g. održana je XXV. redovita glavna skupština. Poslije kratkog pozdrava predsjednika Šaloma Freibergera, koji govori o rezultatima postignutim u prošlom semestru te o novoj orijentaciji u Judeji, izvještava tajnik Otto Zentner o radu te govoreći o pojedinim priredbama i akcijama ističe, da su programni ciljevi: okupljanje što većeg broja akademičara i uvadjanje zadrugarstva i pobratimstva među članovima, postignuti. Iznosi i dobro uspjeli zajednički rad s ostalom zagrebačkom omladinom. Nakon izvještaja ostalih resortnih odbornika, te podjele apsolutorija i zapisničke hvale starome odboru izabran je za ljetni semestar slijedeći odbor: Predsjednik: Moše Schweiger, stud. iur. Potpredsjednik: Ferdo Krautblatt, stud. phil. Tajnik (interni) Otto Zentner, stud. iur. Tajnik (eksterni): Julije Gross, stud. med. Blagajnik: Avram Pinto, stud. phil. Knjižničar: Oskar Stein, stud. phil. Odbornici: Mihajlo Friedmann, cand. agr. Branko Kreč, stud. iur. Ladislav Recsei, stud. iur. Revizori: Karlo Jelinek, cand. ing. Arpal Wilhelm, cand. med.

Novoizabrani predsjednik Moše Schweiger se zahvalio na iskazanom povjerenju te u svom nastupnom govoru ističe, da će novi odbor biti nastavljač dosadašnjeg smjera i rada. Pošto su izabrani seniorima gg. dr. Marcel Stockhammer, ing. Adolf Weiller i ing. Vladimir Donner, zaključena je ova glavna skupština.

Iz izvještaja privr. egzekutive »Saveza židovskih višeškolaca.

Kako je poznato, osnovan je 5. augusta 1923. u Beogradu Savez cjelokupne židovske akad. omladine Jugoslavije, koji ima da se u prvom redu brine za ekonomski boljitak našeg studentstva, da goji opću i židovsku znanost isključivši svaku političku tendenciju. Prema danim uputama sa strane svih delegata židovskih akad. društava koncentrisao se rad egzekutive na vođenje pregovora s društvima, koja još nisu pristupila Savezu, te je na inicijativu beogradske konferencije osnovano u Beogradu jevrejsko akad. društvo »Or«, i u Berlinu »Židovski akademičari iz Jugoslavije«, tako te danas Savez obuhvaća: »Ž. A. P. D.« (Zagreb), »P. D. J. A.« (Beč), »Judeja« (Zagreb), »Bar-Giora« (Beč), »Or« (Beograd) »Ivrija« (Brno), »Žid. akad. Jugoslavije« (Berlin), dakle sva židovska akad. društva. Predsjednik Wessel nastojao je i uspješno poradio, da učvrsti solidaritet između židovskih

akademičara, odstranivši nespornost, te je u Zagrebu stvorio jedinstvenu bazu rada, koja u glavnom teži 1. za ekonomskim i kulturnim razvitkom židovskih akademičara; 2. za obranu židovske časti i dostojanstva; 3. za solidaran i uzajaman rad, sazavši 18. II. konferenciju, kojoj su prisustvovali žid. akademičari svih nacija i pokrajina. Prvi konkretni uspjeh postignut je 21. augusta 1923., kad je predsjednik Wessel sazvaio sastanak svih akademičara u Sarajevu, da se dogovore o zajedničkoj sabirnoj akciji, te je postignut sporazum i sabirna akcija zajednički provedena i kolegijalno podijeljena između bečkih i zagrebačkih studenata. Na molbu Ž. A. P. D-a i ostalih članova egzekutive izradio je predsjednik Wessel statut, te ga je razaslao svim saveznim društvima. U to vrijeme stiže priznanje dosadašnjem radu Wessela sa strane »Ž. A. P. D.«, »Judeje« i »Bar-Giore«. Savez Jevr. Općina vrlo srdačno je pozdravio egzekutivu Saveza i izjavljuje se spremnim, da Savez u njegovu nastojanju podupre.

U nedjelju 24. II. održat će se Savezno Vijeće u Zagrebu (vijećnica bogošt. općine) u 8½ sati prije podne.

Glavna skupština Potpornog društva jevrejskih akademičara iz Jugoslavije u Beču.

U ponedjeljak 11. ovog mjeseca održana je glavna skupština gore navedenoga društva. Iz izvještaja o radu i zimskom semestru vidimo slijedeće: Menza otvorena je 1. oktobra 1923. uz naplatu cijene od 9000 kruna dnevno. Ova je cijena ostala sve do danas, usprkos tome, što su cijene na tržištu znatno porasle. To je bilo omogućeno poradi porasta broja članova, čime su režije postale manje. Sabirna akcija je ove godine vrlo dobro ispala. Sakupljeno je preko 80000 dinara. Od toga dala je Hrvatska i Slavonija 45500 dinara, Bosna 18500 dinara, Vojvodina 9000 dinara i Srbija 9000 dinara. Dripomoćna američka misija dala je do sada robe u vrijednosti od 20 milijuna austrijskih kruna. Time je bilo omogućeno, da je dato više potpora, nego u prošloj godini. Potpora izdato je:

U gotovom novcu 1,654.000 K; u hrani 30,053.000 K; iz bolesničkog fonda 270.000 K; dakle u svemu oko 32 milijuna austrijskih kruna.

Nadje je zaključeno, da društvo pristupi »Savezu jevrejskih visokoškolaca iz Jugoslavije«, koji ima da se brine za stručno-studentske, napose potreba jevrejskih studenata iz Jugoslavije.

Novi odbor za ljetni semestar 1923./1924. biran je kako slijedi: predsjednik: Hajim Samokovlija, cand. ing.; potpredsjednik: Berthold Katz, cand. med.; tajnik I.: Slavko Hirschler, cand. med.; tajnik II.: Leo Weinberger, stud. rer. com.; blagajnik I.: David Eli, cand. med.; blagajnik II.: Zlatko Friedländer, stud. rer. com.; ekonomski referent: Zdenko Bruck, cand. rer. com.; kuhinjski referent: Geza Silberberg, stud. med.; magazinari: Rafo Nachmijas, cand. med.; bibliotekar: Maks Rosenrauch, cand. med.; odbornici: Milan Sohr, cand. med, Salom Šua, stud. dem. vel.; revizori: Ladislav Kraus, abs. med.; Eugen Svečenski, abs. med.

SASTANAK ZAGREBAČKOG OKRUGA.

Vrhovno Vodstvo Zagrebačko sazivlje za 26. adara — 2. marta 1924. Sabor vodja zagrebačkoga okruga s ovim dnevnim redom:

1. Referat o radu u okruzima (Egon Goldner).

2. Okružni slet (Oto Gross).

3. Gideon. (Šalom Freiburger).

4. Eventualija.

Nakon svakoga referata diskusija.

U zagrebačkom okrugu jesu ova mjesta: Zagreb, Karlovac, Sisak, Bjelovar, Koprivnica, Banjaluka.

U Zagrebu, 9. adara 1924.

Vrhovni Voda: Tajnik:
Šalom Freiburger. Otto Gross.

28. redovita glavna skupština Židovskog Akademskog Potpornog Društva u Zagrebu. Dne 19. o. mj. održana je 28. redovita glavna skupština Ž. A. P. D.-a. Iz čitavog izvještaja odbora, kojemu je na ovoj skupštini jednodušno izrečena zahvala i priznanje zbog uspješnoga i zdušnoga rada, izlazi da je ekonomska i tehnička organizacija u ovom semestru po aktivnosti — može se reći — pretekla sve dosadanje. Ovom je odboru uspjele da društvo postavi na zdrave temelje promišljene i aktivne ekonomije i organizacije.

Iza izvještaja i podjele apsolutorija, a prije nego su bile predložene listine za izbor novog odbora, razvila se živa rasprava pod vidom toga biranja. Nakon kratke pauze obavljani su izbori. Predložene su bile tri listine. Znatnom većinom glasova izabran je kol. O. Rechnitzer, cand. ing. kao nosilac listine. Prema tome je izabran za ljetni semestar slijedeći odbor: Predsjednik O. Rechnitzer, cand. ing. Potpredsjednik: K. Jellinek, cand. ing. Tajnik I.: J. Rosenberger, stud. iur. Tajnik II.: M. Alkalaj, stud. ing. Blagajnik Ž. A. P. D.: E. Weiss, stud. med. Blag. Menze: H. Atijas, cand. exp. Knjižničar: B. Kreč, stud. iur. Ekonom. ref.: A. Willhelm, cand. med. Kuhinjski ref.: S. Sachs, cand. ing. Odbornici: O. Stein, stud. phil. Jo. Gross, stud. med. Revizori: Dr. M. Stockhammer, J. Levi, cand. med.

Rechnitzer je zauzevši predsjedničko mjesto rekao, da ne će govoriti o progra-

mu s političke strane u koliko se ovdje u opće može govoriti o politici. Ističući neke detalje ekonomskog programa obećaje, s mnogo vjere i uvjerenja, da će odbor ispuniti sve, što može. Tek i članstvo nosi odgovornost za velik dio rada. Treba iskrenog i srdačnog odnosa prema drugim akad. udruženjima. Relacija se Ž. A. P. D. i Jugosl. Akad. Potp. Društva treba formalno i juridički urediti. A unutar društva, treba uzajamnosti i srdačnosti, da pošavši u život ponese mo odavle osjećaj, te naš je u ovom našem udruženju i u ovoj menzi vezalo i nešto drugo nego šalica juhe.

Iza toga je raspravljeno pitanje ulaza u Savez Jevr. Visoškolaca kralj. S. H. S. Posljednja točka dnevnog reda skraćena je na prešne prijedloge, a nakon toga zaključio je predsjednik skupštinu.

Iz Saveza Židovskih Omladinskih Udruženja kralj. SHS.

Okruzi.

O okruzima vidi (u posljednjem »Gideonu«) zaključke organizacione komisije S. V. u Brodu.

Radni Odbor privremeno je razdjelio okruge kako slijedi:

I. Zagreb, Karlovac, Sisak, Banjaluka, Koprivnica, Bjelovar.

II. Osijek, Brod, Požega, Vinkovci, Sombor, Subotica, Vukovar.

III. Beograd, Vršac, Ruma, Mitrovica, Senta, Novi Sad.

IV. Sarajevo, Travnik, Zenica.

V. Skoplje, Bitolj, Niš.

Momentano nisu pripojeni: Wien, Brno, Split.

Radni Odbor uzeti će u pretres sve prijedloge i želje pojedinih udruženja koje stignu do 10. marta. Konačna odluka javit će se posebno.

Pozivlju se udruženja, koja još nisu poslala pristupnice i članarinu, da to smjesta učine, jer rok ističe koncem februara. Proti nemarnima postupat će se disciplinarno.

Na mnogobrojne upite saopćuje se, da slijedeći tjedan ulazi u štampu jedna aktovka i predavanja, koja će se razasijati.

»Arbeit« izašao je dvobroj za januar i februar. Sadržaj je vrlo aktuelan. Godišnja pretplata iznaša jedan dolar, a pojedini broj stoji 10 centsa.

Pretplatu preuzima: Hapoel Hacair, Zagreb, p. a. Rosa Hacker, Mrazovićeve ul. 3.

TJEDNI KALENDAR RADA U ZAGREBU

Subota 18. adara, 23. II.

U 8¼ na večer glazbeno sijelo Literarnih sastanaka, u 2½ popodne sastanak s djecom.

Nedjelja 19. adara, 24. II.

U 2½ popodne: Sastanak Literarnih; u 2½ popodne: Sastanak Bnot Cijona; u 4 sata: Čajanka Židovskog Narodnog društva; u ½9 sati: Boruchov sastanak.

Utorak 21. adara, 25. II.

U 8 sati na večer Literarni sastanci: Židovski socijalizam; u 8½ Sjednica R. O. Ž. O. U.

Srijeda 22. adara, 26. II.

U 8½ na večer: Sjednica Radnoga Odbora; u 7¼: Sjednica Vrhovnoga Vodstva zagrebačke omladine.

Četvrtak 23. adara, 28. II.

U 8¼ na večer: Sijelo Judeje: O. Rechnitzer o radničkoj banci i Š. Freiburger: O »Gideonu«.

Petak 24. adara, 29. II.

U 8½ na večer: Veče pjesama.

NAŠIM PRETPLATNICIMA!

Priložili smo našim zadnjim brojevima čekovne uplatnice, ali još uvijek vrlo mnogi pretplatnici, ne samo da nam nisu priposlali pretplatu za ovu godinu, već su nam ostali dužni i pretplatu od prošle godine.

Umoljavamo stoga sve naše cj. pretplatnike, da nam čim prije pripošalju pretplatu za list, da možemo i mi udovoljiti našim financijskim obvezama.

Uprava »ŽIDOV«.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet leisrael) za Jugoslaviju

Iskaz darova broj 3. za vrijeme od 7. do 20. februara 1924.

OPĆI DAROVI.

Vukovar: Izgubljena oklada gdja Roza Hirth ing. Robert Schwarz 20.—, Juso Pinto, Sarajevo radi prekršaja § 1. S. V. u Brodu 10.—, Paula Singer sakupila na S. V. u Brodu 45.—, izgubljena oklada Vladimir Kraus na odb. sjednici 10.—, izgubljena oklada gdja. Margita Steiner—Aleksa Steiner 100.—, Robert Baum čestitka rođendanu 50.— 235.—

SAMOOPOREZOVANJE.

Vukovar: Aleksa Steiner 100.—

ŠKRABICE.

Vukovar: Gizela Rosenberg 25.—, Aleksa Steiner 228.— 253.—

Zavidović: Dr. Pinkas Baud 124.—, J. Musafija 5.50, Haim Kabiljo 10.—, Vladimir Golowitz 11.—, A. Baris 24.—, Volko Pibez 13.50, Isak Altarac 20.—, Rosenrauch 10.—, L. Kabiljo 13.50, Ester Musafija 17.75 249.25

Ludbreg: Carolina Scheyer 80.—, Makso Scheyer 75.—, Rudolf Löwy Sv. Gjuraj 70.—, Salomon Weinrebe 64.75, Mavro Sattler 63.75, Oton Spiegler dr. 55.50, Zora Lausch 46.—, Ignac Gross 43.75, Jakob Schlesinger 40.—, Robert Hacker 30.—, Sam. Rosenberger 30.—, Ignac Weinrebe 29.50, Hinko Hirschsohn 20.—, dr. Leo Schlesinger 20.—, Mavro Appler 19.50, Julio Sattler 16.50, Hermina Scheyer 17.—, Samuel Weiss 15.— 779.25

Ogulin: Iso Unterberger 10.70

Karlovac: K. ž. o. 43.—, Hernstein 2.50, A. Eisler 5.—, Heksch 40.—, H. Brauner 23.25, J. Weiss 38.25, Schlesinger 5.—, Ž. Steiner, Rečica 177.— 160.—

Zagreb: »Judeja« 1.629.20

MASLINE.

Bjelovar: Na čajanki Jakoba Fürsta sabrala Erna Fürst za 2 masline u gaj Slavka Fürsta 120.—, u kući prof. J. Semnica sabrano za 2 masline u gaj Slavka Fürsta 125.— 245.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Bjelovar: Priğ. zaruka Zlate Breyer—Arnold Hoffmann 100.—

Beograd: Marcel Aron 1 m, na prstenju M. Alfandari—Lenka Amodaj 4 m = 220.—, Rašela Bararon sakupila 3 m = 185.—, Josip Deutsch 1 m = 100.—, Priložili Luna Konfino, Buki Baruh 30.—, za Herclovu šumu 60.—, na prsten Levi—Kazes 110.— 755.— 855.—

TORA DAROVI.

Beograd: Aron I. Albachari 100.—, dr. Fridrih Pops 200.—, Maks Stern 100.—, Julius Hengel 100.—, N. Richter 100.—, Josif Frid 100.—, Avram Vilčur 20.—, Josip Weiler 20.—, G. Steiner 10.—, Isak N. Bencijon 100.—, David Adut 20.—, Isak I. Koen 50.—, Leon Poljakan 200.—, šandor Bayer 200.—, Josif Bayer 100.— 1420.—

DAROVI ZEMLJE.

Vel. Bečkerek: 4.700.—

Vukovar: Helena Rosenberg 30.—, Vladimir Kraus 100.—, Heda Singer 20.—, Slava Kraus 10, Alice Engl 10.—, Robert Baum 30.—, Paula Singer 40.—, Hermina Fišof 10.—, Hermina Klein 10.—, Norbert Bresslauer 10.—, šarika Winkler 30.—, Sakupljena na kućnoj veselici 210.— 510.—

Travnik: Po 20.— Din.: Abinun Sara, Konfort I. Sara, Konfort M. Sara, Papo Estera, Salom Tilda, po 15.— din.: Konfort Blanka, po 12.—: Atias Rifka, Konfort Rahela, Levi Vida, Bukica Montilja, Salom Flora i Salom Majka, po 8.—: Abinum Flora, Atias Luna, Katan Rahela, Pinto Klara, Rosenzweig Maria, Salom Grasja, Salom Hana, Spiegel Berta, Jetti Schnetreppl, Weiser Toni, po 6.—: Konfort Luna, Salom Blanka, po 4.—: Alkalay Estera, Altarac Bohora, Altarac Dona, Rifka Fürsetzer, Flora Kalderon, Klara Maestro, Wolach Blanka, Zahler Mirjama, po 10.—: Hana Altarac, Atias Rahela, Sara Atias, Rifka Finci, Pinto Flor, Klara Salom, Sara Salom 381.—

Tuzla: Prihod zabave 500.—

Bjelovar: Priğodom rođendana svog nečaka daruje S. A. Dragoner 100.—

Djakovo: Wegner 140.—

Grubišnopolje: Na Berit-Mila Zlatka Posavca sabrano: Oton Sterk 100.—, Pero Posavec 100.—

Karl Steiner 25.—, Leopold Steiner 20.—, Makso Brlekovac 20.—, Milan Prijic 20.—, Dušan Bujic 20.—, Petar Waldgoni 20.—, Ivo Cubelic 20.—, Stoponja 20.—, Veno Vašek 20.—, Vilko Kuderna 10.—, Singer 10.— 405.—

Beograd: Društvo »Potpora« god. prilog 200.—, društvo »David« god. potpora 400.—, Paula Finci umjesto cvijeća 200.—, Ana i Isak Levi povodom 25 god. braka 200.— 1000.—

Zagreb: Barmicva Ivo Reich 50.—, na Barmicva Jakob Stern 150.—, Prihod čajanki Žid. nac. društva 1000.—, Albert Ozmo prig. smrti Avrama Isaka Poljokana uz izraza saučesća 100.— 1300.— 9036.—

USLUGE.

Vukovar: Zahvalna pacijentkinja za uslugu dra. Hugu Klein, Beograd 200.—, Vladimir Kraus zaboravljena usluga 1.50 201.50

NORDAUOV GRAD.

Brod na Savi: Sabrano prig. žalobne službe Božje u hramu 1140.—

Travnik: po 25.—: Moric Montilja, po 20.—: Bokor Salom, Haim Papo, Ezra Konfort, po 10.—: Šuva Salom, Rafo Levi, Moric Finci, S. Weiser, Mordo Alkalay, Konfort Zadik, J. Pinto, M. Altarac, Benjamin Pinto, Mošo Konfort, Avram Konfort, Rafo Atias, po 5.—: Mošo Abinun, Mošo Pinto 215.—

Beograd: Prihod matineje Povj. Ž. N. Fa 5000.— 6355.—

DJEČJI SABIRNI ARCI.

Tuzla: Klara Romano 48.25 Malvina Friedmann 73.—, Moise Reisberg 46.—, Etel Lecker 37.— 204.25

Vukovar: Slavko Bader 25.—, Franjo Baum 25.50 50.50

Bjelovar: Juliška Kaufer š š 11.75 266.50

DAROVNA KNJIGA.

Bjelovar: Prigodom Bar Micva Ivica Pollak daruju: Ernest Pollak 100.—, dr. Milhofer 50.—, Valent Pollak 10.—, Ernst Tauber 10.— 170.—

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije Dalmacije 6088.70
Srbije 8175.—
Bosne 1549.50
Vojvodine 4700.—
20.513.20

Od 1. januara do 20. februara unišlo svega
Dinara 91.530.25

ISPRAVAK.

U iskazu br. 2 »Židov« br. 7 potkrala se pogreška i to: Mitrovica samooporezovanje mjesto Vilko Preis 4.50 — Kraus Dragica 10.—, mjesto Oskar Sonnenschein 2.75 — Löwy Frida 10, mjesto Maut Gita — Rosenberg Margita 7.75.

EDIT BERGENTAL
LJUDEVIT WEILLER

zaručeni

Koprivnica — Zagreb

U mjesecu februaru 1924.

ANNIE HIRSCHLER
GUSTAV HEINRICH

zaručeni

Beodra — Pisarovina

U mjesecu februaru 1924.

Jedino najveće specijalno skladište kratke naklone i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorb

Dragutin Ullmann, Zagreb
Ilica 36 Ilica 36

Specijalna trgovina

D. M. C.

robe, vune i svile za jumpere kao i razni drugi pamuci za vezanje i pletenje.

F. Schwarz i drug
Ilica 45. ZAGREB, Telefon 2-56

Odio na malo. Odio na veliko.

HINKO GRAF

KROJAČKA DVORANA ZA GOSPODU

Berislavićeva 4 Telefon 16-67.

Veliki izbor engleskog sukna na skladištu.

Metalokemika
d. d.

za kemičke i rudarske proizvode

Zagreb

Strossmayerova ulica br. 6
Brzovjavi: Metalokemika

Beograd

Kralja Petra ulica br. 62
Telefon interurb 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate

KOVINE i sve kovinske legure

KEMIKALIJE, osobito

modra galica

Tužnim sreem javljamo svim rođacima, prijateljima i znancima, da se naš nikad prežaljeni, nikad zaboravljeni i premili sin, suprug, brat i zet gosp.

Abraham J. Poljokan

član tt. Isak Poljokan i sinovi

nakon duge i teške bolesti u Beču, dne 17. februara o. g. u 48. godini života blago u vječnost preselio.

Ožalošćeni

Otac: Hadži Isak Poljokan. Supruga: Anita. Brat: Salamon

Sestre: Ernestina Poljokan, Mizi Poljokan. Punica: Rahela D. Salom

i ostala rodbina.

Banja Luka, dne 18. februara 1924.

Jevrejska vjeroispovjedna opština
Sefardskog obreda

u SARAJEVU raspisuje ovim

Natječaj

za mjesto sekretara, koji u smislu § 24. opštinskih Pravila vrši funkciju egzekutivnog organa Opštinskog Vijeća.

Natjecatelji koji moraju biti državljani Kraljevine Srba Hrvata i Slovenaca se moraju iskazati:

1. maturlnom svjedodžbom jedne srednje škole.
2. ljekarskim uvjerenjem,
3. policijskim uvjerenjem ponašanja,
4. da potpuno vladaju španjolskim jezikom, Prednost imaju natjecatelji sa fakultetskom spremom.

Natjecatelji imaju do 15. Marla kod potpisane općine predati svoje ponude.

Uslovi namještenja se pridržavaju posebnom utanačenju.

U SARAJEVU mj. adar-rišon 5684.

I. Potpredsjednik:

A. M. ALTARAC

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.
Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

V R E Ć E

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

Leipziger Stahlfederfabrik
HERM. MÜLLER A. G.
LEIPZIG

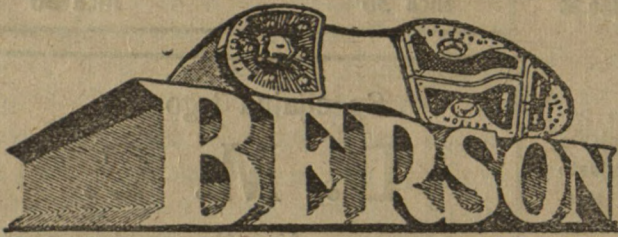
Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „**MERKUR**“

veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB

Ilica 31 Telefon 17-95.

**Gumene pete i
Gumene potplate**

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema, datulja, sultanina, malaga, itd.
uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

Zaštitni znak

Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrijedni-patvoa.rin

Prava

„ERENYI“-DIANA

francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 6
srednje „ „ 16
„ „ „ 32

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju

JUGOPHARMACIJA D. D.

(Diana-odio)

Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA Ulica BR. 5 ZAGREB TELEFON BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKE ISTE STRUKE.

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30.

Komisijono skladište tt.

Gebrüder Böhler & Co., A.-G.
Wien Berlin

Ocjel za alat i konstrukcije
St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-gesellschaft in Wien

Turpije Anker Fischer, žice i užeta od žice

P A M U K A. ROMANO M O L I N O

sve vrsti i
u svim brojevima
Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,
Boškovićeua ulica broj 15
Brzjavu: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno
šifoni
engleski — talijanski

„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „**MERKUR**“

veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB

Ilica 31 Telefon broj 17-95.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G. REISSZEUGFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo

„**MERKUR**“

veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uredjaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

Centralna eskomptna i mjenjačna banka dioničko društvo

Akcijski kapital . . Din. 50,000.000
Rezerve . . . . . „ 6,000.000

Zagreb Margaretska ulica broj 4,
(kod Srpsko-pravoslavne crkve)

Podružnice:

BROD n/S
Starčevićeva ul. br. 4

DJAKOVO
Wilsonova ul. br. 4

OSIJEK
Trg Kralja Petra br. 1

OBAVLJA: sve bankovne transakcije PRIMA: uloške na knjižice i tekući račun i plaća najbolje kamate, KUPUJE I PRODAJE: valute i devize, te ih obračunava najpovoljnije, IZDAJE: čekove, akreditive i jamstva na sva mjesta u zemlji i na strani.

Ulagачi dobivaju visoke premije, koje se izvlače 4 puta godišnje! Tražite prospekt!